

bhp

BEZPEČNOST A HYGIENA PRÁCE

**Vyhledávání rizik
aneb jak se naučit
správně hledat**

**Školitelé obsluh
manipulačních vozíků**

Regálové systémy

**Měnící se svět práce
a wellbeing**

co hrozí, když tak nečiní. Vždy musí být zohledňovány podmínky výkonu práce na daném pracovišti, ale též podmínky, za jakých bylo vyhledávání rizik prováděno. Pracoviště může odlišně fungovat v průběhu denní a noční směny, změny roční doby, změny organizace práce atd.

Je velmi účinné používat techniku testování různých scénářů, které mohou z objektivního hlediska na pracovišti nastat a tentovat je též v různých podmínkách, které mohou na pracovištích, zvláště na těch s vyšší mírou rizika nastat. Odborně způsobilá osoba může zkoušet též narušovat opatření, jak by k němu mohlo náhodně dojít, aby otestovala připravenost pracoviště na nehody a skoronehody. Tím nejdůležitějším doporučením je však důsledná kontrola lidského faktoru, a to i na straně odborně způsobilé osoby, člověk je totiž přece jen tvor chybující.

SOUVISEJÍCÍ PŘEDPISY:

- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce

- zákon č. 309/2006 Sb. (zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci)

POUŽITÁ LITERATURA:

- BĚLINA, M. *Zákoník práce: komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-290-8.
- Hrymak V, de Vries J., 2018. The development and trial of systematic visual search; a novel method to improve the observation of workplace hazards during inspections. Abstract; *Occupational and Environmental Medicine* 2018;75:A30.
- Neugebauer, T. *Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v kostce neboli o čem je současná BOZP*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 380 s.
- Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i. EBOZP. Encyklopedie BOZP Dostupné na: http://ebozp.vubp.cz/wiki/index.php/Port%C3%A1l:Management_a_%C5%99%C3%ADzen%C3%AD_BOZP
- Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 9. 2015, č. j. 2 As 123/2015-35.
- Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 2. 2019, č. j. 10 As 144/2018-65.
- Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 6. 2019, č. j. 5 As 222/2018-35.
- Rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 30. 4. 2018, č. j. 30 A 166/2016-76.

Problematika školitelů obsluh manipulačních vozíků s vlastním pohonem z úhlu pohledu soudních znalců

Dr. Ing. Jana Maturová, LL.M.

1. místopředsdkyně Sekce BOZP a PO Komory soudních znalců ČR, ředitelka znalecké kanceláře www.maturova.cz

Ing. Bc. Miroslav Valta, Ph.D., MBA

soudní znalec v oborech bezpečnosti práce a požární ochrany, koordinátor BOZP na staveništi www.pyrokontrol.cz

Také jste se setkali s externím školitelem, hrdě někdy nazývaným instruktorem nebo komisařem, který vaše zaměstnance, vás nebo vaše kolegy nejen že v rámci školení neseznámil s obsluhou konkrétních manipulačních vozíků s vlastním pohonem (dále jen MVVP) na konkrétním pracovišti, neprovedl praktický zácvik v ovládání, ale vlastně vám neposkytl téměř žádnou užitečnou informaci, a to nejužitečnější, co pro vás v tomto směru udělal, bylo spuštění série videí a předložení prezenční listiny, a v lepším případě i testů se zaškrťavající tabulkou? Pak vezte, že v tom rozhodně v ČR nejste sami.

Úvod do problematiky

Od roku 1998 se v rámci naší praxe soudních znalců v oboru bezpečnosti práce, vykonávané jak pro orgány činné v trestním řízení, odborové a neziskové organizace v rámci „pro bono“ programu naší znalecké kanceláře, tak i pro pojišťovny, nadnárodní společnosti, ale také malé podniky či

jednotlivce, setkáváme s řadou polopravd a někdy i účelových manipulací a podávání zkreslených informací od externích školitelů.

Mezi nejčastější tvrzení, s kterými se setkáváme, patří tvrzení revizních techniků vyhrazených technických zařízení zdvihacích (dále jen VTZ-Z), že jen a výhradně revizní technik

VTZ-Z může provádět takové školení. Toto tvrzení však nemá oporu v právních ani ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve smyslu § 349 odst. 1 zákoníku práce, v platném znění. MVVP totiž nejsou vyhrazenými druhy zdvihacích zařízení, ve smyslu stávající vyhlášky č. 19/1979 Sb., jejíž novelizace bychom se mohli dočkat snad již v příštím roce 2021, a z tohoto důvodu jsou tvrzení o jakékoli vyhrazenosti pravomoci revizních techniků VTZ-Z v této souvislosti vyloženě účelová a manipulativně zavádějící.

Propracovanější marketingové strategie mají tzv. akreditované společnosti. Ty využívají ustanovení ČSN EN ISO/IEC 17024 (Posuzování shody – Všeobecné požadavky na orgány pro certifikaci osob), která je, jak již sám název normy napovídá, určena jen pro obecné posuzování shody při certifikaci osob v rámci zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, na který se obvykle při své propagaci odvolávají. **Tento zákon byl však zrušen k 1. 1. 2014 a nahrazen zákonem č. 89/2012 Sb., v PZ, občanským zákoníkem.** Tyto certifikační orgány si pak určí ve své interní dokumentaci programy, pro které se rozhodnou vydávat certifikáty v rámci různých odborných úkonů, pro které není žádná legislativní, a dokonce ani normativní vazba pro vymezení specifické odborné způsobilosti. Pro školitele obsluh pak vydávají certifikáty jakéhosi „zkušební komisaře“ či „instruktora obsluh motorových vozíků“. I v tomto případě **se tedy jedná výhradně o marketingový produkt na trhu**, pro který není žádná legislativní opora a z hlediska právní vymahatelnosti obdobných certifikátů jsou na úrovni kurzu pro účely „obsluhy zařízení pro čištění podlahových krytin“. Sporným pozitivem jsou pak pro školitele i pokyny od certifikačního orgánu pro zavedení jejich vlastního systému vydávání dokladů o školení, testů, osvědčení či dokonce jakési obdoby řídičských průkazů, které sice mohou být při evidenci nebo PR pro někoho užitečné, ale pro účely doložení splnění objektivních požadavků na zaměstnavatele, dle § 103 zákoníku práce, v platném znění, bohužel z našeho úhlu pohledu jako doklad neobstojí, neboť nemají dostatečnou vypovídací schopnost o řádně provedeném školení zaměstnance.

Exkurs do legislativního rámce pro školitele MVVP u zaměstnavatele

Vydáním stávající ČSN 268805 přestal k 1. 8. 2000 existovat řadu let budovaný jednotný systém výchovy řidičů motorových vozíků, jehož součástí byly též požadavky na školitele – instruktora řidičů uvedených vozíků. Vzhledem k tomu, že dosud nebyl vydán právní předpis, který by stanovil kvalifikační předpoklady pro řízení a obsluhu uvedených vozíků, postupujeme jako soudní znalci při vyhodnocení splnění kvalifikace obsluh vozíků podle následujících, legislativou daných, zásad:

► V rámci soustavné činnosti jsou zaměstnavatelé v procesu prevence rizik, ve smyslu ustanovení § 102 odst. 2 zákoníku práce, v platném znění, jednak povinni vyhledávat

rizika, zjišťovat jejich příčiny a zdroje, tak i přijímat opatření k jejich odstranění, respektive minimalizaci, a to v souvislosti s provozem konkrétních vozíků na konkrétních pracovištích zaměstnavatele/provozovatele.

- Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. f) zákoníku práce, v platném znění, jsou zaměstnavatelé povinni zajistit zaměstnancům, podle potřeb vykonávané práce, dostatečné a přiměřené informace a pokyny o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci (BOZP), zejména formou seznámení s riziky, s výsledky vyhodnocení rizik a s opatřeními před působením rizik, týkajících se jejich práce a pracoviště, a to taktéž v souvislosti s provozem vozíků na konkrétních pracovištích zaměstnavatele/provozovatele.
- Podle ustanovení § 103 odst. 2 zákoníku práce, v platném znění, jsou zaměstnavatelé povinni zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (předpisech BOZP), které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce, a vztahují se k rizikům, s nimiž může zaměstnanec přijít do styku na svém pracovišti, v posuzovaném případě pak obsluha konkrétního vozíku při jeho řízení a ovládání na konkrétním pracovišti zaměstnavatele/provozovatele.

Kvalifikační předpoklady pro školitele a obsluhu

V rámci prevence rizik, podle výše uvedeného ustanovení zákoníku práce, s přihlédnutím k ustanovení § 103 odst. 3 téhož předpisu, a v návaznosti na znění čl. 3. 3. 2 písm. b) ČSN 268805, je zaměstnavatel ve vazbě na provoz vozíků povinen doložit zejména:

- a) stanovení rozsahu a hloubky školení z předpisů BOZP:
  - včetně rozsahu seznámení se souvisejícími riziky, které vyplývají z provozu konkrétních druhů a typů vozíků,
  - a případně též z používání přídatných zařízení, provozovaných na příslušných pracovištích zaměstnavatele,
  - a to v souvislosti se stanovením požadavků na teoretické a praktické požadavky na kvalifikaci (kvalifikačních požadavků) jak vlastních i externích školitelů, tak obsluh, resp. budoucích vlastních i externích školitelů a budoucích obsluh konkrétních vozíků,
  - včetně stanovení příslušných dokumentů pro doložení objektivní odpovědnosti zaměstnavatele, jako jsou tematické plány a časové rozvrhy školení (osnovy), prezentační listiny, či způsob ověření znalostí.
- b) zajištění proškolení jak u vlastních školitelů, tak obsluh, respektive budoucích školitelů a budoucích obsluh vozíků v rozsahu dle písm. a),
- c) stanovení periody ověřování znalostí předpisů BOZP jak u vlastních školitelů, tak u obsluh dle písm. a),
- d) zajištění jak u vlastních školitelů, tak u obsluh vozíků ověřování znalostí předpisů BOZP v periodách dle písm. c),
- e) jak u vlastních školitelů, tak u obsluh vozíků stanovení periody, rozsahu a hloubky opakovaného školení,

- f) zajištění jak u vlastních školitelů, tak u obsluh vozíků způsob ověřování znalostí předpisů BOZP v periodách dle písm. c),
- g) u externích školitelů vyžadovat doložení výše uvedených zásad jak pro školitele, tak pro obsluhu, a to v předstihu před vlastním provedeném školení.

Praktické dovednosti školitelů a obsluh vozíků

Součástí kvalifikace – kvalifikačních požadavků jak školitelů, tak obsluh vozíků, by vedle výše uvedených teoretických znalostí, měly být i praktické dovednosti v obsluze konkrétního vozíku na příslušných pracovištích, popřípadě i práce s přídatným zařízením.

Při určování kvalifikačních požadavků je zaměstnavatel povinen vycházet také:

- z místního provozního bezpečnostního předpisu, vydaného zaměstnavatelem podle ustanovení § 3 nařízení vlády č. 168/2002 Sb.,
- z průvodní dokumentace – návodu výrobce k používání, dodávané s vozíkem v současnosti podle nařízení vlády č. 176/2008 Sb., o technických požadavcích na strojní zařízení ve znění pozdějších předpisů,
- z průvodní a provozní dokumentace v případě vozíků, jakož i vyměnitelných přídatných zařízení, kdy obsahuje i rozsah požadovaného výcviku obsluhy – ve vazbě kupř. na ustanovení ČSN EN ISO 3691-1 ve znění opravy Opr.1 z roku 2017.

Při provozu vozíků na pozemních komunikacích podle zákona č. 13/1997 Sb., v platném znění, je nutno respektovat též kvalifikační předpoklady dané zákonem č. 361/2000 Sb., v platném znění.

Možnosti realizace školení

Položme si otázkou, zda je od našeho státu správné, aby školitelé pro obsluhy MVVP neměli předepsanou žádnou specifickou odbornou kvalifikaci, kdy to nicméně nemění nic na objektivní odpovědnosti zaměstnavatele za provedené školení obsluh konkrétních MVVP, k jejímuž naplnění má následující možnosti realizace:

1. **interní formou** – vlastními silami, a to buď přímo (osobně), je-li sám dostatečně kvalifikován, nebo prostřednictvím pověřeného dostatečně kvalifikovaného zaměstnance s doložením zaměstnavatelem požadované úrovně odborné způsobilosti a praxe s obsluhou konkrétních vozíků provozovaných zaměstnavatelem,
2. **externí formou** – prostřednictvím dostatečně kvalifikovaného školitele, s doložením zaměstnavatelem požadované úrovně odborné způsobilosti a praxe s obsluhou

- konkrétních vozíků provozovaných zaměstnavatelem, a dobrou znalostí provozu a činností zaměstnavatele,
- 3. v současné době nabízejí možnost proškolení řidičů – obsluh též někteří **výrobci (dodavatelé) vozíků**, zde platí rovněž požadavek pro školitele, a to doložení požadované úrovně odborné způsobilosti a praxe s obsluhou konkrétních vozíků provozovaných zaměstnavatelem a znalostí provozu zaměstnavatele.

Ve všech případech za kvalitu provedeného školení objektivně odpovídá, ve smyslu ustanovení § 103 odst. 2 a odst. 3 zákoníku práce, v platném znění, s přihlédnutím ke znění § 103 odst. 1 písm. f) téhož, příslušný zaměstnavatel, který zaměstnává obsluhu konkrétně provozovaných vozíků se všemi z toho vyplývajícími důsledky z hlediska jejich řádné doložitelnosti.

Tuto skutečnost, a zjevnou nedostatečnost, by si měli zaměstnavatelé uvědomit zejména při zajišťování školení externí formou.

Důsledky nekvalitního školení obsluh MVVP z pohledu soudních znalců

V případě nehody, způsobené nekvalitně proškolenou obsluhou, tedy pokud se podaří likvidátorům pojišťoven, ale i zaměstnancům, kteří škodu způsobili, u soudu prokázat, že školení nebylo dostatečně kvalitní, je objektivní odpovědnost za škody a úrazy na základě špatně odvedené práce externího školitele na zaměstnavateli, následně pak na vedoucím zaměstnanci, který z hlediska svého postavení u zaměstnavatele školitele sjednal a zajistil.

V neposlední řadě, a v souvislosti s výše uvedeným, bychom z pohledu soudních znalců chtěli upozornit na trestně právní odpovědnost konkrétních vedoucích zaměstnanců na jejich stupni řízení, ve smyslu § 11 zákoníku práce, v platném znění, kdy za úroveň pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve smyslu § 349 téhož předpisu, odpovídají, dále pak v návaznosti na nedbalostní trestné činy, které jsou na základě definice v § 16 trestního zákoníku, v platném znění spáchány, jestliže pachatel:

- a) věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí, nebo
- b) nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl.

Bohužel musíme konstatovat, že orgány činné v trestním řízení hodnotí protiprávní jednání aktérů případu jako **nedbalost vědomou**, tedy takovou, která pro ně má přitěžující následky.